

Forssan kaupunki
Tarkastuslautakunnan
ARVIOINTIKERTOMUS
2021

Sisällysluettelo

1. Puheenjohtajan alkusanat	4
2. Tarkastuslautakunnat ja niiden kokoonpanot	5
2.1 Manu Mäkisen johtama tarkastuslautakunta	5
2.2 Ville Sundellin johtama tarkastuslautakunta	5
3. Tilintarkastajan näkemys	6
3.1 Kaupungin talous	6
3.2 Talouden tasapainon tarkastelua	8
3.3 Sitovien talousarvioerien toteutuminen	9
4. Hallitus ja keskushallinto	9
4.1 Korona	9
4.2 Riskianalyysi	9
4.3 Aikaisemmat suositukset	9
4.4 Uudet suositukset	9
5. Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta	10
5.1 Riskianalyysi	10
5.2 Perusopetus	10
5.3 Vapaa-ajan palvelut	10
5.4 Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö	11
5.5 Kuvataidekoulu	11
5.6 Varhaiskasvatus	11
5.7 Työllisyyspalvelut	12
5.8 Aikaisemmat suositukset	12
5.9 Uudet suositukset	12
6. Yhdyskuntalautakunta	12
6.1 Korona	13
7. Ympäristölupalautakunta	13
7.1 Korona	13
7.2 Riskianalyysi	13

8.Jätelautakunta.....	13
8.1 Korona	14
8.2 Riskianalyysi.....	14
8.3 Uudet suositukset.....	14
9.Keskusvaalilautakunta.....	14
9.1 Uudet suositukset.....	14
10.Vesihuoltoliikelaitos.....	15
10.1 Korona	15
10.2 Riskianalyysi.....	15
10.3 Aikaisemmat suositukset.....	15
11.Kuntakonserni ja sen yhteisöt.....	15
11.1 Korona	16
11.2 Loimijoen Kuntapalvelut Oy	16
11.3 Forssa-Asunnot Oy	16
11.4 Forssan Yrityskehitys Oy.....	17
11.5 Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä	17
12.Tarkastuslautakunnan loppusanat.....	17

1. Puheenjohtajan alkusanat

Tarkastuslautakunnan tarkoitus on kunnan hallinnon ja talouden tarkastaminen, jonka työn näkyvin lopputulos tämä jokavuotinen arviointikertomus on.

Lakisääteisten tehtävien lisäksi Forssan kaupungin hallintosäännössä on tarkastuslautakunnalle määrätty myös seuraavat tehtävät:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Uusi valtuustokausi alkoi koronasyistä siirrettyjen vaalien vuoksi tavallista myöhemmin, tarkoittaen sitä, että edellinen valtuustokausi hieman venyi, uuden valtuustokauden hieman kutistuessa. Tämä vaikutti valtuuston lisäksi myös hallituksen ja lautakuntien toimikauteen. Tarkastuslautakunnan nimittämisessä oli myös useita ongelmia, joka viivästytti uuden tarkastuslautakuntamme perehdyttämistä ja tarkastustyön aloittamista.

Tämä arviointikertomus koostuu tilintarkastajan näkemyksen lisäksi katsannosta kaupungin poliittisiin toimielimiin, joita ovat keskushallintoa ohjaava **kaupunginhallitus**, teknistä toimialaa ohjaava **yhdyskuntalautakunta**, sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden toimialaa ohjaava **sivistys- ja tulevaisuuslautakunta**, vesihuoltoliikelaitosta ohjaava **vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta** sekä teknisen- ja ympäristötoimialaa ohjaavat **yhdyskuntalautakunta**, **jätelautakunta** ja **ympäristölupalautakunta**. Tämä jako on suurilta osin yhdenmukainen talousarviossa ja tilinpäätöksessä käytetyn jaon kanssa. Luomme katsauksen myös kuntakonsernin organisaatioihin sekä kaupunginvaltuuston alaiseen **keskusvaalilautakuntaan**. Uusi työllisyys- ja elinvoimalautakunta ei kuulu vuoden 2021 arviointikertomuksen piiriin, sillä työskentely alkoi vasta vuoden 2022 alussa.

2. Tarkastuslautakunnat ja niiden kokoonpanot

Vaalikauden vaihtumisen vuoksi vuonna 2021 toimi kaksi tarkastuslautakunnan kokoonpanoa: vuoden aloitti Manu Mäkisen johtama tarkastuslautakunta, jota seurasi Ville Sundellin johtama tarkastuslautakunta.

Vaalien siirtämisen lisäksi uuden tarkastuslautakunnan työskentelyn aloittamista viivästytti nimittämisongelmat, sillä kahdesti epäonnistunut kokoonpano ei täyttänyt jäsenten sukupuolivaatimuksia: ensimmäisessä nimittämisessä sekä varsinaisten- että varajäsenten osalta ja toisessa nimittämisessä vain varajäsenten osalta. Kaupunginlakimiehen tulkinnan mukaan tarkastuslautakunta kuitenkin pystyi kokoontumaan 12.10.2021 varsinaisten jäsenten kesken hyväksyäksen lautakunnan talousarvion vuodelle 2022. Varajäsenet nimitettiin valtuuston kokouksessa 25.10.2021 ja tarkastuslautakunta kokoontui täysimääräisenä järjestäytymiskokoukseensa 9.11.2021. Tästä johtuen mm. perehdyttämiskoulutuksen järjestäminen viivästyi.

2.1 Manu Mäkisen johtama tarkastuslautakunta

1.6.2017 nimitetty lautakunta kokoontui vuonna 2021 9 kertaa.

Varsinainen jäsen	Kokoukset	Henkilökohtainen varajäsen	Kokoukset
Mäkinen Manu	9	Brusin Rami	0
Kallioinen Marjut	8	Vähä-Pietilä Rauni	1
Hipp-Koskenoja Pirita	9	Hiukkanen Vesa	0
Rämö Pauli	0	Rämö Sari	9
Henriksson Jaakko	9	Ruisvaara Klaus	0
Hämäläinen Jari	6	Lehtimäki Aarre	1
Vuorinen Sofia	7	Kranni Maija	1

2.2 Ville Sundellin johtama tarkastuslautakunta

Uusi tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2021 3 kertaa, joista 2 täysimääräisenä.

Varsinainen jäsen	Kokoukset	Henkilökohtainen varajäsen	Kokoukset
Sundell Ville	3	Anttila Sisko	0
Vastamäki Ritva	3	Lahtinen Kalle	0
Hipp-Koskenoja Pirita	3	Jaakkola Tea	0
Mäkelä Karri	3	Rekunen Hannu	0
Mäki-Kerttula Laila	2	Lehmusta Taito	0
Nylen Petri	3	Pajunen Anu	0
Vahaniitty Raija	3	Wiisak Johanna	0

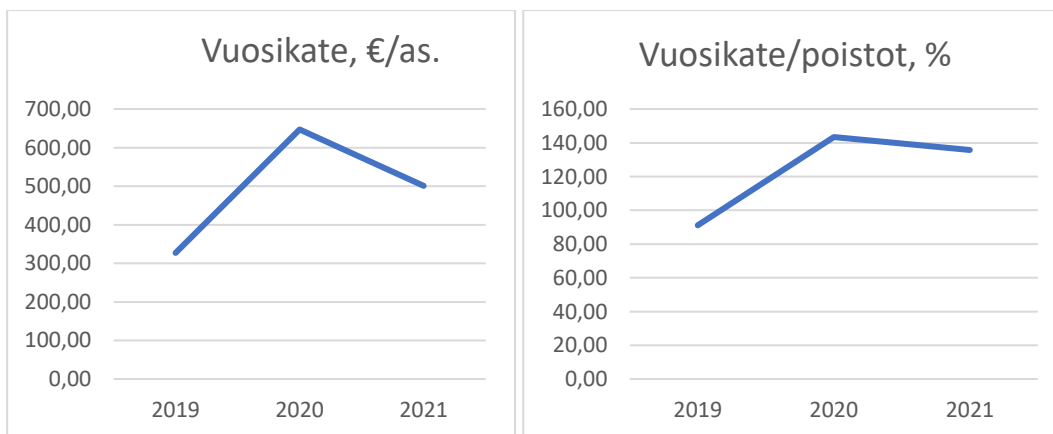
3. Tilintarkastajan näkemys

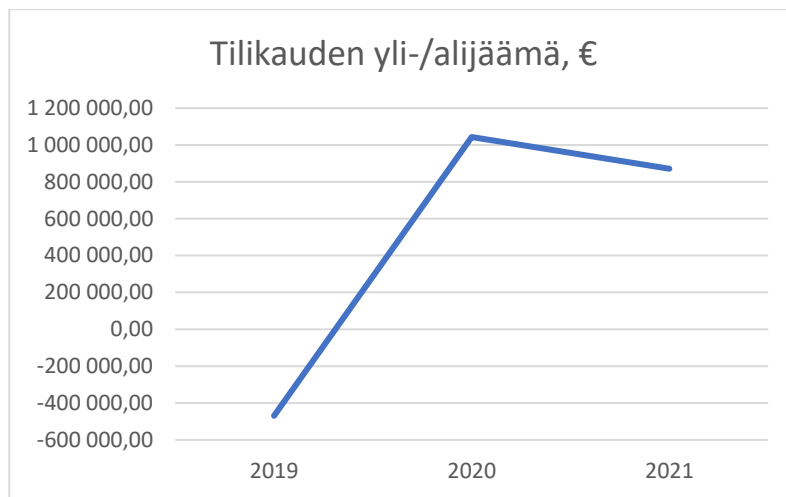
3.1 Kaupungin talous

Kaupungin ulkoiset toimintatuotot olivat yhteensä 17,8 miljoonaa euroa (2020: 18,4 milj. euroa) ja toimintakulut 119,9 miljoonaa euroa (2020: 117,0 milj. euroa). Toimintatuotot kattoivat toimintamenoista 14,8 % (2020: 15,7 %). Toimintakate heikkeni edellisvuodesta n. 3,5 miljoonaa euroa. Toimintatuotot toteutuivat muutettua talousarviota n. 0,3 miljoonaa euroa suurempina ja toimintamenot n. 0,4 miljoonaa euroa pienempinä kuin muutostalousarviossa ennakoitiin.

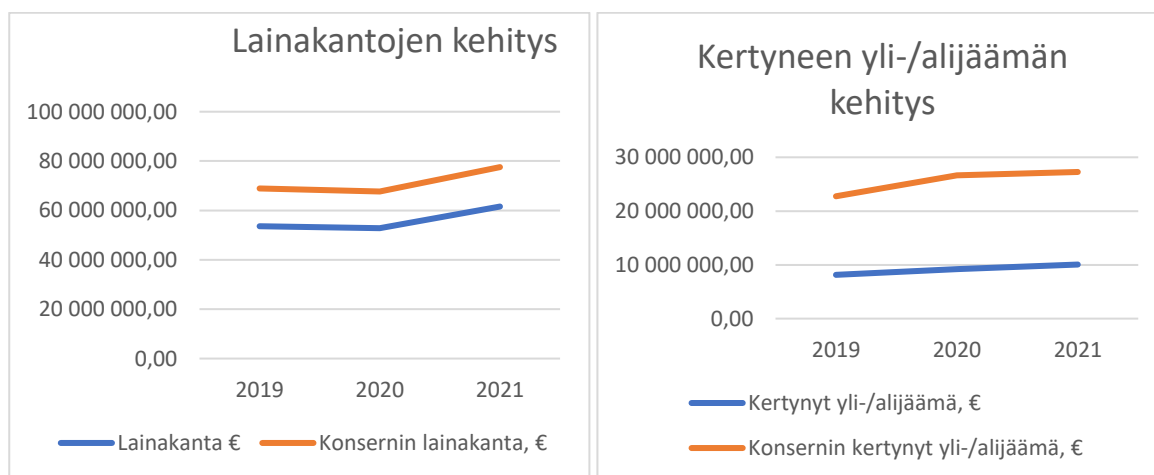
Kaupungin tuloista valtionosuudet muodostivat 46,7 miljoonaa euroa, joka on noin 1,7 miljoonaa euroa edellisvuotta vähemmän. Vuoden 2020 valtionosuuksiin sisältyi 4 miljoonaa euroa valtion koronatukea. Vuonna 2021 FSHKY haki valtionavustusta kaikkien jäsenkuntien puolesta, mikä pienensi osaltaan kuntamaksuja. Valtionosuuksien toteuma oli n. 0,3 miljoonaa euroa talousarviota pienempi, mitä selittää ennakoitua pienempi päivälukion oppilasmääriin perustuva valtionosuus. Verotuloja kaupungille kertyi yhteensä 64,1 miljoonaa euroa, joka on noin 2,6 miljoonaa euroa edellisvuotta enemmän. Verotulojen kasvuun vaikutti talouden myönteinen kehitys sekä yhteisöveron kuntien jako-osuuden määräraikainen korotus. Verotulot toteutuivat n. 2,1 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota ja 0,3 miljoonaa euroa muutostalousarviota suurempina.

Vuosikate oli 8,3 miljoonaa euroa (2020: 10,9 miljoonaa euroa) ja kattoi poistoista 135,7 % (2020: 143,4 %). Suunnitelman mukaiset poistot (6,1 miljoonaa euroa) pysyivät edellisvuoden tasolla. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,9 miljoonaa euroa (2020: ylijäämää 1,0 miljoonaa euroa).

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2021 lopussa 61,6 miljoonaa euroa (luku sisältää myös konsernitilivelat). Lainakanta kasvoi edellisestä vuodesta 8,8 miljoonalla eurolla, mitä selittää Akvarellin rakentamiseen rahoittamiseen nostettu 13 miljoonan euron laina. Asukasta kohti kaupungilla oli lainaa 3.716 euroa (2020: 3.144 euroa). Vuonna 2020 koko maan keskimääräinen lainakanta asukasta kohti oli 3.448 euroa. Kaupunkikonsernin lainakanta oli vuoden lopussa 77,6 miljoonaa euroa (2020: 67,7 milj. euroa). Konsernin lainat olivat asukasta kohti 4.680 euroa.

Kaupungin taseessa 31.12.2021 oli kertyneitä ylijäämiä yhteensä 10,1 miljoonaa euroa (2020: 9,2 miljoonaa euroa). Konsernitaseen kertyneet ylijäämät 31.12.2021 olivat 27,3 miljoonaa euroa (2020: 26,7 miljoonaa euroa).

Omavaraisuusaste mittaa kuntien vakavaraisuusastetta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä pienempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävää velkarasitetta. Forssan omavaraisuusaste vuonna 2021 oli 55,2 % (2020: 57,9 %).

Tarkastelu kuntalain 118 §:ssä määriteltyjen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kriteerien täyttymisestä (kriisikunnaksi määritellään, mikäli kaikki alla olevat kriteerit täyttyvät kahtena vuonna peräkkäin):

Kriteeri	TP2021	Johtopäätös
Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia	104,2 %	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Forssa: 20,5 Koko maa: 20,02	EI TÄYTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntakonsernien lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla	Forssa: 4.931 Koko maa (v. 2020): 8.765	EI TÄYTY
Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	1,2	EI TÄYTY

3.2 Talouden tasapainon tarkastelua

Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.2021	+9.182.412 euroa
Tilikauden ylijäämä 31.12.2021	+871.921 euroa
Ylijäämät yhteensä 31.12.2021	+10.054.333 euroa
Talousarvio 2022 ylijäämäarvio	61.182 euroa
Taloussuunnitelma 2023 ylijäämäarvio	476.130 euroa
Taloussuunnitelma 2024 ylijäämäarvio	253.500 euroa
Ylijäämät 2022-2024 yhteensä	790.812 euroa
Arvio ylijäämistä 31.12.2024 tilanteessa	10.845.145 euroa

Kaupungin investointisuunnitelman 2022-2024 mukaan investointimenot ovat:

vuonna 2022	13,2 miljoonaa euroa
vuonna 2023	5,2 miljoonaa euroa
vuonna 2024	6,7 miljoonaa euroa

Kuntalain 110 §:ssä todetaan, että taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman 2022-2024 perusteella näyttää siltä, että kaupungin talous on tasapainossa, jos suunnitelmat toteutuvat kuten on arvioitu. Tilinpäätöksessä on todettu, että kaupungin on valmistauduttava sopeuttamaan toimintaansa, jotta kaupungin taloudellinen tasapaino voidaan säilyttää. Haasteita tuovat mm. kaupungin väkiluvun aleneminen sekä hyvinvointialueuudistuksen vaikutus valtionosuuksiin ja verotuloihin.

3.3 Sitovien talousarvioerien toteutuminen

Käyttötalouden määrärahat ja tuloarviot olivat sitovia toimialatasolla siten, että menot ja tulot olivat valtuustoon nähden erikseen sitovia. Nettositovuuden piirissä olivat vapaa-aikapalvelut, työllisyyspalvelut ja yhteistoiminta-alueen jätehuolto. Näiden osalta sitovuustaso oli määrärahojen ja tuloarvioiden erotus eli toimintakate.

Käyttötalouden olennaiseksi katsottavia, tilivelvollisten vastuuvapautteen vaikuttavia määrärahojen ylityksiä tai tuloarvioiden alituksia ei toteutunut. Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden menot ylittyivät 428.122 eurolla, mutta myös tulot ylittyivät 681.264 eurolla. Vapaa-aikapalveluiden nettotulos oli 12.908 euroa talousarviota huonompi. Työllisyyspalveluiden nettotulos oli puolestaan 42.336 euroa talousarviota huonompi.

4. Hallitus ja keskushallinto

Forssan kaupunginhallitus kokoontui puheenjohtaja Kaisa Lepolan aikana vuonna 2021 14 kertaa, ja Mika Penttilän 30.8.2021 aloittanut hallitus 12 kertaa.

4.1 Korona

Lisääntyneiden etätöiden vuoksi prosessien kehittäminen etätyöskentelyyn liittyen on tärkeää.

4.2 Riskianalyysi

Olemme huolissamme henkilöstön jaksamisesta organisaatiossa sekä luottamushenkilöiden monista vastuista.

Vallanjako hallituksen ja valtuuston välillä olisi oltava optimaalinen, jotta toisaalta valta ei keskittyisi harvoille eikä hallinto kangistuisi. Tätä olisi mielestämme tarkasteltava tulevaisuudessa.

4.3 Aikaisemmat suositukset

Aikaisemman tarkastuslautakunnan suositusta hallituksen arviointikertomusta koskevasta lausunnosta ei ole käytännössä toteutettu. Vuoden 2020 arviointikertomus tiivistää vuoden 2019 suosituksen seuraavasti: "Suosittelemme, että jatkossa kulloinenkin kaupunginhallitus ottaa kantaa tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen suosituksiin ja ottaa ne huomioon päätöksenteossa."

4.4 Uudet suositukset

Toivomme, että hallitus jatkossa arviointikertomusta koskevissa lausunnoissaan yksilöi selkeästi toimet, joiden avulla se pyrkii korjaamaan havaitut ongelmat.

Toivomme, että merkittävässä päätöksissä, kuten kaupungin talousarvio, tarvittavat materiaalit toimitettaisiin hyvissä ajoin päättäjille asianmukaista perehtymistä varten.

5. Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta kokoontui vuoden 2021 aikana 12, nuorisovaltuusto 10 ja Lasten Forssa-valtuusto 2 kertaa. Lasten Forssa -kokonaisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen edistyi hyvin.

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunnan osalta ei tilintarkastuksessa löytynyt erityistä huomautettavaa hallinnon lainmukaisuuden osalta.

5.1 Riskianalyysi

Suurimmat riskit olivat yhteisiä koko alueella: asiakasmaksujen vähentyminen, kiinteistöihin liittyvät riskit, pandemian tuomat muutokset arkityössä sekä osaavan ammattihenkilöstön rekrytointi.

5.2 Perusopetus

Koronapandemia vaikutti vahvasti perusopetukseen vuonna 2021 ja koulut toimivat etänä 8.3. – 12.4.21. Erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijoilla oli mahdollisuus etäopetusjakson aikana käydä koulussa ja saada lähiopetusta. Koko vuoden ajan terveysturvallisuuden huomiointi oppilaiden välisessä kanssakäymisessä oli opettajien vastuullisena lisätyönä. Lähiopetusta järjestettiin erityistä tukea tarvitseville oppilaille etäkoulun aikana ja ruokakasseja haettiin yli 5000 kpl.

Akvarellin rakentaminen edistyi suunnitellusti.

5.3 Vapaa-ajan palvelut

Kaupungin strategiaan pohjautuva tavoite-, kehittämis- ja toimenpideohjelma laadittiin koko palvelualueelle. Koronapandemian vuoksi alueen palveluista saadut tulot olivat huomattavasti normaalitoimintaan pienemmät. Vesihelmen ja liikuntapaikkojen sulkeutumisen aiheuttama fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn lasku tulee näkymään vasta myöhemmin. Liikuntaohjeita on siirretty verkkoon, mikä mahdollisti kunnon hoitamisen omatoimisesti.

Nuorisotyö joutui myös etäyhteyksiin nuorten kanssa, mikä vähensi kontakteja. Tavoite-, kehittämis- ja toimenpideohjelma vuosille 2022 – 2026 laadittiin lautakunnan päätöksen mukaisesti. Yhteistyö jatkui monialaisena paikkakunnan nuorten parhaaksi. Liikennepuiston suosio näkyi edelleen suurena kävijämääränä.

Kirjastotoimi teki ison digiloikan pandemian vuoksi ja toteutti asiakastapahtumia verkossa 47 (yhteensä 60), osallistujia oli lähes 29 000. Seudullisen kirjastoauton hankinnasta tehtiin päätös ja auto tulee käyttöön vuonna 2022. Kirjastolla rakennettiin lisäksi omatoimikirjastovalmiutta sekä tehtiin valtionavustuksen turvin laite-, ohjelmisto ja kalustehankintoja siihen liittyen. Syyskaudella aloitettiin myös liikuntavälineiden lainaus.

Museoiden kävijämäärät kärsivät koronapandemiasta edellisen vuoden tavoin. Museoaineistoja oli lainassa mm. Japanissa Finlayson200-näyttelyssä. Kuosikeskuksen pysyväisnäyttelyn suunnittelu ja kangasnäytteiden digitointi alkoi ulkopuolisen rahoituksen avulla.

5.4 Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Lukiokoulutuksessaakin koronan vaikutukset näkyivät etäopiskeluna. Sen vaikutuksesta ylioppilastutkinnon arvosanoihin on tehty valtakunnallisesti vertailua, mutta tulokset eivät ole vielä käytössä. Laki oppivelvollisuudesta (1214/2020) laajentuminen tuli voimaan syksyllä, jatkaen oppivelvollisuutta 18 ikävuoteen asti. Oppilashuollollisesti pyrittiin vaikuttamaan kaikkien mukana pysymisen. Lukiosta kirjoitti ylioppilaaksi 121 ylioppilasta.

Wahren-opiston osallistujamäärät laskivat pandemiasta johtuen, mutta esim. Jyväskylän yliopiston verkkoluentoja seurattiin pääsääntöisesti kotoa. Musiikkiopiston oppilasmäärissä oli myös laskua. Toisaalta tässä näkyi myös yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa, sillä yhteistyönä toteutettiin viisivuotiaiden päiväkotimuskari.

5.5 Kuvataidekoulu

Koulu on LUMA kehittäjäyhteisö ja jatkaa yhteistyötä laajasti eri LUMA- keskusten (yliopistojen) kanssa. Tarkoituksena on jatkaa kokeiluja ja yhdistää niiden avulla eri tieteen aloja taiteen opettamiseen. Koronasta huolimatta oppilasmäärä oli kasvussa. Yhteistyö Lyseon kanssa jatkui ja lukion opiskelijoista 7 suoritti kurseja kuvataidekoulussa. Kokeiluluontoisesti aloitettiin myös yhteistyö lukion kemian opiskelijoiden kanssa. Koulun opiskelija menestyi kierrätysmateriaalihaasteessa valmistuen korun, joka voitti koko haasteen. Koulun johtava opettaja palkittiin ”Vuoden kuvataidekasvattajana”.

5.6 Varhaiskasvatus

Pandemia vuoksi varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksaminen oli koetuksella. Terveysturvallinen työtapa ja tartuntojen ehkäisy nostivat myös kustannuksia. Asiakasmaksutulot vähenivät 1.8.21 voimaan tulleen lakimuutoksen myötä. Samaan aikaan valtakunnallisellakin tasolla keväällä 2021 oli 1 - 6 -vuotiaiden osallistuminen päivähoitoon oli prosentuaalisesti suurinta. Alle 3-vuotiaille piti avata uusia ryhmiä kasvaneen paikkatarpeen vuoksi. Henkilökunnan rekrytointi oli vaikeaa.

Akvarelliin on siirtymässä päiväkotiryhmiä, niinpä henkilöstö osallistui myös siihen suunnitteluun.

Hankerahoituksia on osattu hyödyntää erittäin hyvin, mm. lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen sekä vanhemmuuden tukeminen saivat lisäresurssointia elokuussa 2021 alkaneessa Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa hankkeessa.

Erytystä tukea tarvitsevien lasten määrä pysyi ennallaan näkyen erilaisina käyttäytymisen haasteina.

Viisivuotiaille oli 20 viikkotuntia maksutonta ja Forssa valittiin verrokkikunnaksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilukuntana.

Lakimuutos 1.8.21 toi myös työntekijöille ilmoitusvelvollisuuden huomaamistaan laatupoikkeamista. Uusi sähköinen työväline tuli ottaa tämän vuoksi haltuun.

5.7 Työllisyyspalvelut

Vuosi 2021 alkoi uuden toimintaohjelman ”Kohti saavutettavaa työelämää ja kestävää elinvoimaa” toteuttamisella, jossa keskitytään viiteen painopistealueeseen neljän vuoden aikana. Visiona on olla ensisijainen työllistämisen kumppani. Valtakunnallinen työvoimapula on näkynyt mm. teollisuudessa, logistiikassa ja palvelualoilla. Lomautukset vähenivät, mutta pitkäaikaistyöttömyys oli kuitenkin lievästi nouseva. TE-toimiston toimintamalli ja kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön muutos toivat uusia toimintatapoja ja tehtäviä asiakastyöhön. Vaihtuvien koronatilanteiden myötä etäasiakaskäytäntöjä ja yhteistyömalleja kehitettiin.

5.8 Aikaisemmat suositukset

Annetut oppilastiedot oli varmennettu ja arkistoitu asianmukaisesti, mutta perusopetuksen ja esiopetuksen raporttien allekirjoitukset sisäisen valvonnan toteuttamistapana olisi suositeltavia.

5.9 Uudet suositukset

Kaupungin arkistoon suositellaan arkistoitavaksi kaikki pidennetyn oppivelvollisuuden päätökset ja niiden perustelut.

6. Yhdyskuntalautakunta

Yhdyskuntalautakunta kokousti vuoden 2021 aikana 10 kertaa, joista kuusi oli väistyvän ja neljä uuden lautakunnan kokoonpanolla. Tekninen toimi saavutti pääosin vuodelle 2021 talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet.

Katujen ja teiden sekä puistojen ja ulkoalueiden rakentamiseen käytettiin 2,2 miljoonaa euroa. Rakentamiseen käytettiin 13,7 miljoonaa ja irtaimistoinvestointeihin 0,35 miljoonaa. Merkittävimmät infrapalveluiden investointihankkeet olivat Kiimassuon kevyenliikenteen väylän ja raskaanliikenteen odotustilan rakentaminen sekä kaupungin oman kompostikentän rakentaminen. Akvarellin nettokustannusarvio on 24,2 miljoonaa euroa, joista vuodelle 2021 kohdistui 13 miljoonaa.

RETKI hanketta toteutettiin Ympäristöministeriön merkittävällä rahoitusosuudella. Hankkeessa parannetaan Forssan kansallisen kaupunkipuiston olosuhteita mm. Jokirantaa kunnostamalla, Salmistonmäen lintutorni uusimalla ja Loimalammin osittaisella ennallistamisella.

Määrärahatilanteesta ja suunnitelmavalmiuden haasteista johtuen Keskuskadun remonttia ja puistonalueen siltojen kunnostusta ei pystytty toteuttamaan.

Kiinteistöjen, katu- ja puistoalueiden ylläpito on tapahtunut suunnitellun mukaisesti. Maankäyttöpalvelut uudistivat palvelualueen tehtäväkuvia ja ottivat käyttöön uuden pilvipalveluun perustuvan paikkatietojärjestelmän. Kanta-Hämeen pelastuslaitos tuotti Forssan kaupungin pelastuspalvelun osakaskuntien tekemän palvelutasopäätöksen mukaisesti. Maaseutupalvelut on tuotettu Someron kaupungin toimiessa isäntäkuntana.

Yhdyskuntalautakunnan päätösten mukaisesti toteutettiin useita pienempiä rakentamis- ja kunnostustoimenpiteitä.

6.1 Korona

Pandemialla ei ollut merkittäviä vaikutuksia toimialaan. Osa toimialan henkilöstöstä työskenteli etätöissä vuoden 2021 ajan.

7. Ympäristölupalautakunta

Ympäristölupalautakunta kokoontui vuonna 2021 10 kertaa ja oli viisijäseninen. Ympäristölupalautakunnan alainen toiminta on vuodesta 2019 alkaen ollut viiden kunnan yhteishanke (Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä). Yhteistoiminnassa on sekä teknisiä- että intressihaasteita aina erilaisista pöytäkirjakäytännöistä kuntien toisistaan poikkeaviin insentiveihin josta hyvänä esimerkkinä toimii Tammelan oma rakennusjärjestys.

7.1 Korona

Korona ei juurikaan vaikuttanut ympäristölupalautakunnan alaisiin toimintoihin, sillä alueen toimijoiden toimet ovat usein pitkäaikaisia ja ennalta suunniteltuja.

7.2 Riskianalyysi

Yhteishankkeen kuntien itsenäisyys voi tulevaisuudessa koitua rasitteeksi, johon voisi etupainotteisesti tarjota ratkaisuna tiiviimpää yhteistyötä muuttaen toimintaa enemmän yhden kunnan alaiseksi isäntäkuntatoiminnaksi.

8. Jätelautakunta

Jätelautakunta 2021 oli 16-jäseninen (yksi jäsen/kunta) ja Forssa toimii isäntäkuntana, mutta niin ettei kaupunginhallituksella ole otto-oikeutta jätelautakunnan päätöksiin. Puheenjohtajuus on Forssalla ja varapuheenjohtajuus Loimaalla.

Yhteistyöpalavereja jätelautakunnan viranhaltijoiden ja Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy:n kanssa oli 11 ja ympäristösuojeluviranomaisten kanssa viranhaltijat tapasivat etäyhteydellä kerran. Tarkastuslautakunnan jätelautakunnan puheenjohtajalta saaman tiedon mukaan näissä kokouksissa ei ole käsitelty asioita, joilla olisi yhteys Forssan kaupungin tavoitteiden toteutumiseen. Tarkastuslautakunnalle ei avattu tarkemmin mitä asioita kokouksissa on käsitelty.

Jätelain (646/2011) uudistuksen vuoksi kaikkia projekteja ei ole aloitettu sekä jätepoliittisen ohjelma suunnittelu viivästyi, jätehuoltomääräysten uudistuksesta johtuen, alkaa 2022.

Jätelautakunnan internet-sivut uudistettiin kesällä 2021 ja sitä kehitetään sähköisen asioinnin osioiden osalta. Niissä ilmenneiden ongelmien selvittäminen ja korjaaminen jatkuu 2022. Kuljetustietojen uusi rekisteri on käyttövalmis.

8.1 Korona

Yrittäjätapaamisia ei järjestetty, kuten tavoite oli ja etäyhteydellä tilaisuus ei onnistunut koska kaikilla kuljettajilla ei ollut mahdollisuutta osallistua. Ajankohtaisista asioista tiedottamista sähköisesti ja kirjeitse hoidettiin normaalisti.

8.2 Riskianalyysi

Eri oikeusasteisiin tehdyistä valituksiin, jätelain uudistamiseen reagointi ja rekisteriohjelmiston työllistämisaikutukset on hyvä kartoittaa ja suunnitella ottaen huomioon myös henkilöstön hyvinvointi.

8.3 Uudet suositukset

Ely-keskukselle tehty valvontapyyntö joidenkin kuljetusyritysten (ajalta 1.1.–31.12.2020) kuljetustietojen toimittamattomuudesta on syytä pitää seurannassa ja antaa riski-arvio asiasta.

Jätelain 36 §:ssä mainittu markkinakartoituksen aloittaminen ajoissa on syytä ottaa huomioon sekä asioihin varautuminen tehdä myös talousarviossa 2022.

Jätelain muutoksen tuomat taloudelliset ja strategiset muutostarpeet on syytä pyrkiä hahmottamaan ajoissa ja seurata ympäristöministeriön jättesäädöspaketin jälkiarviointia 2022-2025 sekä tuloksia.

Projektiluontoiset tehtävät ja määräaikaisten työsopimusten käyttö tulee perustella huolellisesti, jotta vältytään ketjuttamissytyksiltä.

9. Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnassa on viisi varsinaista jäsentä ja kuusi yhteistä varajäsentä. Kapeasta tehtäväkentästä johtuen keskusvaalilautakunta kokoontuu harvoin. Vuonna 2021 9 kertaa, pääosin kunnallisvaalien vuoksi.

Keskusvaalilautakunta on tarkastuslautakunnan tavoin itsenäinen ja on vastuussa pelkästään valtuustolle eikä täten ole hallituksen alainen kuten muut lautakunnat.

9.1 Uudet suositukset

Kokousten pöytäkirjat pitäisi olla saatavilla helposti internetistä muiden lautakuntien tavoin.

10. Vesihuoltoliikelaitos

Vesihuoltoliikelaitos toimii kaupungin puhtaan veden sekä jäteveden ja hulevesien käsittelijänä, rakentaa uutta vesijohtoverkoston ja saneeraa vanhaa verkostoa vuosittaisen suunnitelman sekä työohjelmaan mukaan. Liikelaitos seuraa vedenkulutusta ja laskuttaa asiakkaitaan vesimittarin etäluennan perusteella.

Tuloksestaan Vesihuoltoliikelaitos tulouttaa kaupungille peruspääoman korvausta, joka oli vuonna 2021 900 000 euroa. Tämä on 100 000 euroa edellistä vuotta vähemmän. Liikevaihto on suunniteltua talousarviosta pienempi. Kulujen oltua myös materiaalihankintojen ja ostopalveluiden osalta suunniteltua pienemmät muodostui tilikaudelle ylijäämää.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan Vesihuoltoliikelaitos on selviytynyt koronavuotena tehtävästään odotettua paremmin ja pystynyt sekä rakentamaan että saneeraamaan vesijohtoverkoston.

10.1 Korona

Koronapandemian vaikutus vedenkulutukseen oli oletettua vähäisempi. Kulutuksen siirtyminen koronaeristysten takia kotitalouksiin palautti veden kulutuksen pandemia edeltäneelle tasolle. Koronapandemian myötä on todettu myös jätevesien seurannan merkitys pandemiaa ja sen leviämistä ja kestoja kartoitettaessa. Samalla on todettu jätevesien tutkimuksen mahdollisuus myös tulevien epidemioiden kartoittamiseen.

10.2 Riskianalyysi

Vesihuoltolaitoksen pitkäaikainen riski pohjaveden loppumisesta tai pilaantumisesta on saamassa positiivisen ratkaisun, kun neuvottelut Portaanselän Kellarinmäen vedenottamon ja siirtojohtolinjan rakentamisesta Portaasta Riihivalkaman kautta on päästy sopimukseen. Tähän sisältyy myös tekopohjavesihankkeen mahdollisuus tulevaisuudessa. Pysyvänä riskinä ovat vanhat putkistot, joiden läheisyydessä kaivetaan työmailla.

10.3 Aikaisemmat suositukset

Aikaisempina vuosina on kiinnitetty huomio talousarvion ylittymiseen investoinneissa. Nyt ennakoitavuus on parantunut, vaikka vesijohtovaurioiden takia tuleekin ylimääräisiä saneerauskohteita.

11. Kuntakonserni ja sen yhteisöt

Forssan kaupunkikonsernin kuuluu tytäryhteisöjä, osakeyhtiöitä, joissa kaupungilla 100% omistus sekä osakeyhtiöitä, joissa Forssalla on enemmistöosakkuus. Lisäksi konserniin kuuluu terveyden ja sosiaalihuollon alaisia kuntayhtymiä, joissa osakkuus on asukasmäärän mukainen. Nämä siirtyvät konsernista aluehallinnon alaisuuteen 1.1.2023 sote-lainsäädännön mukaan. Konserniin jäävät koulutukseen liittyvät toimijat sekä osakkuus- ja omistussuhteisia yrityksiä. Useilla näistä on oma tarkastuslautakunta. Forssan tarkastuslautakunta on seurannut näissä tapahtuvien muutosten vaikutusta valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen kannalta. Kaupunginvaltuusto asettaa konsernin tavoitteet ja antaa konserniohjeet.

11.1 Korona

Vaikeimmin vuoteen 2021 vaikutti jo toista vuotta jatkunut koronaviruspandemia. Siihen liittyneet huomattavat kokoontumis- ja liikkumisrajoitukset ovat aiheuttaneet mittavia vaikeuksia kuntien ja konsernin toimintaan. Koronan jättämä hoitovelka nähdään vasta vuosien päästä, vaikka Koronan aikana opittiin myös uusia toimintatapoja.

11.2 Loimijoen Kuntapalvelut Oy

Loimijoen Kuntapalvelut Oy:n uuden keskuskeittiön Loimun aloitusta epidemia vaikeutti oleellisesti. Keskuskeittiö pääsi aloittamaan tuotannon vasta elokuussa koulujen alkaessa. Toteutuneiden ateriatuotosten määrä jäi suunnitellusta puoleen ja vaikka liikevaihto on kohtuullisen hyvä, on liiketulos ja oman sekä sijoitetun pääoman tuotto tappiollista. Koronan aikana kasvoi siivouspalvelujen tarve, mikä korjasi tulosta jonkin verran.

Taloushallinnon palvelut sujuivat oletetusti eikä niihin etätyökään vaikuttanut samalla tavoin kuin ateria- ja siivouspalveluihin.

Riskitekijät on yhtiössä tiedostettu erittäin hyvin ja henkilökunta on joutanut hyvin. Mutta naisvaltaisen henkilökunnan keski-ikä ollessa muutaman vuoden yli 50 vuotta, on myös sairauspoissaoloja alkanut esiintyä, mikä viestii väsymisestä. Samalla on ollut rekrytointivaikeutta. Pahimpana riskinä ja epävarmuustekijänä on tunnistettu tuotettujen palveluiden kilpailukykyisyys uudessa Kanta-Hämeen hyvinvointialueessa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki ja omistavat kunnat tukevat vahvasti osaamisellaan Loikua pois vaikeuksista. Lähiruuan käyttö vaikuttaa koko alueen elinvoimaan.

11.3 Forssa-Asunnot Oy

Forssa-Asunnot Oy on menestynyt vuonna 2021 kohtuullisen hyvin. Kiinteistökantaa on remontoitu suunnitelman mukaan ja kuten aikaisemminkin, on huonoimmassa kunnossa olevia, vähäisellä käytöllä olleita vuokrataloja purettu. Forssa-Asunnot on reagoinut hyvin myös FSHKY:n tarpeisiin muuttamalla Saksankuja 5A:n kolme vähäisellä käytöllä ollutta kolmiota kuudeksi yksiköksi, jotka tulivat tukiasumisyksikkö Sataman asunnoiksi. Samalla remontoitiin koko talon vesikatto. Vuokrahuoneistojen remontointiin käytettiin 57% enemmän rahaa kuin edellisenä vuotena ja näin saatiin 30 remontoitua asuntoa, jotka ovat parantaneet osaltaan käyttöastetta.

Riskitekijänä on tunnistettu sekä osaavan henkilöstön saatavuuden kuin taloudellisenkin puolen ongelmat, johon näkemykseen tarkastuslautakunta yhtyy.

11.4 Forssan Yrityskehitys Oy

Forssan Yrityskehitys Oy aloitti uusitulla rakenteella 2016, kun Forssan Kehittämiskeskus Oy:hyn sulautettiin ensin Forssan Liike- ja teollisuuskiinteistöt Oy sekä tytäryhtiö Forssa Invest Oy. Tytäryhtiöksi tuli kiinteistö Oy Forssan Lastu. Yhtiökokous pidettiin 24.5.2021. Forssan Yrityskehitys Oy toimii myös seudullisesti mukana monissa hankkeissa Lounais-Hämeen kunnissa paitsi hallinnoijana myös yhteistyökumppanina ja on korona-aikanakin pystynyt lisäämään hanketoimintaa ja yrittäjäyhteistyötä.

11.5 Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän valtuustolle asettamat tavoitteet on saavutettu 2021 ja uuden organisaatorakenteen mukainen toiminta ja tiimityöskentely on käynnistynyt hyvin. Ammatillisen koulutuksen laadunvalvonta perustuu jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan systemaattiseen kehittämiseen. Koulutuksen suunnittelu vaatii jatkuvaa koulutustarpeen ja määrän sekä rahoitustarpeen arviointia, mikä vaatii kontakteja ympäröivään yhteiskuntaan. Vuosi 2021 on onnistunut hyvin. Riskinä tunnistetaan ammatillisessa koulutuksessa myös opettajien jatkuva lisäkoulutustarve omien tietojen ajantasaistamiseen. Riskinä on paitsi osaavan henkilökunnan myös opiskelijoiden saanti.

Verkostoitumisessa oppilaitos on tehokas ja vuosittain osallistutaan ammatillisen osaamisen kilpailuihin ja niissä myös menestyään.

12. Tarkastuslautakunnan loppusanat

Kaupunki on pääosin onnistunut tavoitteissaan eikä merkittäviä puutteita toiminnassa ole ilmennyt. Myöskin edellisten arviointikertomusten huomiot on tiedostettu ja suurelta osin näihin on puututtu onnistuneesti. Tulevat vuodet tulevat muuttamaan kaupungin talous- ja toimintakenttää mm. hyvinvointialueille järjestämisvastuiden siirtyessä. Myöskään Forssa ei voi olla kokematta maailmalla tapahtuvia ennakoimattomia asioita ja niiden vaikutus talouteen voi olla yllättävää. Jotta jatkossakaan toiminnassa ei ilmentyisi puutteita, tarkastuslautakunta alleviivaa ennakoinnin tärkeyttä.

Tarkastuslautakunta edellyttää tarkkuutta lakisäateisten sidonnaisuusilmoitusten antamiseen sekä täydentämiseen ilmoitusvelvollisilta kuntalain (410/2015) 84 §:n mukaisesti koko kauden ajalle. Sidonnaisuusilmoitusten antaminen on avoimen päätöksenteon kannalta tärkeä toimi.

Tarkastuslautakunta kiittää kaikkia kuultavia pääsääntöisesti sujuvasta yhteistyöstä.